

6. Лихачев Б.Т. Педагогика. Курс лекций: учеб. пособ. – М.: Прометей, 1992. – 528 с.

В статье проанализирован важный этап творческого процесса – возникновение замысла. Найдены возможности развития ассоциативно-образного мышления при изучении цикла художественных дисциплин в подготовке инженера-педагога. Раскрыта роль преподавателя в управлении творческим мышлением студентов.

Ключевые слова: инженер-педагог, ассоциативно-образное мышление, творческая деятельность.

The article reviewed the important stage of the creative process - the emergence of design. Possibilities of associative-shaped myshleniya in the study of the cycle of artistic disciplines in the preparation of engineer-teacher. The role of the teacher in the management of the creative thinking of students.

Key words: engineer-teacher, associative-vivid thought, creative activity.

УДК 378.147:657

Наталія Гресь,
м. Дніпропетровськ

ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Завдання, які стоять перед вищою школою, вимагають нового підходу до вдосконалення практичної (виробничої) підготовки студентів в процесі навчання. Проте захоплення євроінтеграцією освіти ослабило увагу до багатьох питань, що визначають рівень і якість виробничої підготовки випускників. Особлива роль у виробничій підготовці відводиться виробничій практиці, якій приділяється сьогодні недостатня увага, – її розглядають як другорядний, допоміжний елемент навчання.

Чинні державні нормативні документи (освітньо-професійні програми (ОПП), які окреслюють нормативний зміст навчання, установлюють вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра за спеціальностями з напрямку 0501 – “Економіка і підприємництво” до нормативних дисциплін циклу професійної підготовки за спеціальностями виробничу практику зі спеціальності не відносять. В ОПП зазначено, що “виробничу практику ВНЗ може ввести до робочого навчального плану за рахунок частини часу на вивчення вибіркового циклу професійної підготовки” [1, с.13]. Тобто ВНЗ може ввести виробничу практику до робочого навчального плану а може і не вводити. Державний нормативний документ вважає практику студентів в умовах діючого виробництва не обов’язковою. Основа виробничої практики зі спеціальності “Облік і аудит” – активна діяльність студента на підприємстві, безпосередня участь його у обліковому процесі як члена облікової служби підприємства. Основною задачею практики що визначає її навчальне навантаження є формування в умовах виробництва професійних здібностей студента на основі використання його теоретичних знань в різноманітних ситуаціях, притаманних майбутній професійній діяльності фахівця. Тому виробнича практика як вид навчального заняття будується у формі самостійного виконання студентом в умовах виробництва визначених програмою реальних облікових і управлінських задач. Педагогічна ефективність практики суттєво підвищується при доповненні самостійної роботи студента іншими формами навчальної роботи, такими, як екскурсії, індивідуальні завдання тощо, що проводяться безпосередньо на підприємстві з широким залученням фахівців виробництва. Результати такої практики позитивно впливають на поміркованість засвоєння нових дисциплін, виконання студентом курсових і дипломної робіт, науково-дослідної роботи (НДРС).

Скільки існує вища школа, стільки існує проблема підвищення якості професійної підготовки фахівців. Саме вирішенню цієї проблеми зі спеціальності “Облік і аудит” присвячені сучасні дослідження З. Гуцайлук [1], А. Колот [2], Є. Мних [3-4], Л. Нападовська [5] В. Сопко [7-10] (проблеми

професійної підготовки фахівців з обліку та аудиту в умовах інтеграції європейської освіти); Л. Чижевської [11, с. 137-171] (методика проведення різних видів практики); М. Левочко [12] (підвищення рівня підготовки майбутніх бухгалтерів) та ін. Вивчення педагогічного досвіду радянської вищої школи показує, що ВНЗ завжди обіймалися проблемою удосконалення виробничої підготовки своїх випускників, доведенням їх організаційно-практичної підготовки до вимог галузей економіки держави, для яких здійснювалася підготовка фахівців. Корисними є досвід підготовки фахівців на базі підприємства В.Т. Бардачевського [13, с. 3-7], створення і функціонування учбово-науково-виробничих об'єднань та філіалів кафедр на підприємствах І. Пухова, В. Сидорова, Б. Каргіна, І. Сови та ін. [13, с. 7-24], організація проведення виробничої практики О. Пантелеймонова [14, с. 3-87].

Мета дослідження полягає у розробці алгоритму дій учасників навчального процесу щодо організації самостійної роботи студентів по відпрацюванню й удосконаленню їх професійних умінь та навичок в умовах діючого виробництва у рамках навчального плану та програми виробничої практики.

Для реалізації поставленої мети нами використані теоретичні методи педагогічного дослідження (вивчення наукової літератури, нормативних та інструктивно-методичних документів з досліджуваної проблеми, аналіз вузівської документації), емпіричні методи педагогічного дослідження (спостереження, опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування), вивчення продуктів діяльності досліджуваних, узагальнення педагогічного досвіду, педагогічний експеримент.

Виробнича практика зі спеціальності є складною формою навчального процесу як в організаційному, так і в методичному плані. Процес виробничої практики представляє сукупність послідовних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети і отримання намічених навчальних і наукових результатів. Взаємодія суб'єктів процесу виробничої практики представлена на рисунку. Основними діючими особами є студент-практикант, керівник практики від ВНЗ (викладач), керівник практики від бази практики (головний бухгалтер, заступник головного бухгалтера і т.п.). Практикант-студент, який проходить практичну підготовку зі

спеціальності за програмою, розробленою випускаючою кафедрою навчального закладу згідно з навчальним планом. Керівник практики від ВНЗ – викладач випускаючої кафедри навчального закладу, який має базову освіту та досвід практичної діяльності за спеціальністю, щорічно (до початку практики студентів) проходить стажування (без відриву від навчального процесу) на з підприємств (в організації, установі) регіону (незалежно від форми власності та виду діяльності), призначений наказом керівника вищого навчального закладу і відповідальний за організацію та якість виконання студентами програми практики. Керівник практики від бази практики – досвідчений фахівець в галузі обліку і аудиту, має освіту за спеціальністю, стаж практичної роботи на посаді головного бухгалтера (або заступника головного бухгалтера) не менше 3 років, який вільно володіє програмним продуктом з обліку і аудиту.

Основні етапи процесу виробничої практики та зміст дій головних його учасників представлено у таблиці 1.

Практика є одним з найважливіших видів навчання. Німецький педагог А. Дистервег був переконаний в тому, що “не у кількості знань полягає освіта, а в повному розумінні і майстерному застосуванні всього того, що знаєш” [15, с. 361]. Ефективність реалізації завдань практики в навчальному процесі залежить від наявності хорошої бази, кваліфікованого керівництва, чіткої організації і контролю за роботою студентів. Запропонована схема керівництва виробничою практикою студентів демонструє взаємодію всіх учасників навчального процесу, направлену на якісну професійну підготовку майбутнього фахівця.

Виробнича практика як вид навчального процесу підкоряється загальним закономірностям педагогіки, але її проведення в умовах жорсткого ритму підприємства, необхідність компромісу між вимогами підприємства і навчального процесу потребує спеціальних педагогічних досліджень.

Таблиця 1

**Етапи організації роботи студентів під час виробничої
практики
зі спеціальності “Облік і аудит”**

Назва етапу	Дії учасників навчального процесу		
	керівник практики від навчального закладу	керівник практики від базового підприємства	студент-практикант
1	2	3	4
1. Етап планування	1. Перевірити наявність договорів з базовими підприємствами на проведення практики студентів. 2. Організувати укладання договорів на проведення практики студентів. Для цього мобілізувати студентів, їх батьків, своїх випускників – керівників, головних бухгалтерів підприємств, організацій, установ	Бути зацікавленим у безпосередній участі у підготовці майбутніх кадрів (при необхідності для свого підприємства)	Забезпечити пошук базового підприємства та укладання з ним договору на проведення практики студентів
2. Мотиваційний етап	1. Ознайомити студентів з терміном практики. 2. Назвати посади фахівців, роботу яких студент буде дублювати (виконувати) під час практики. 3. Указати мету та задачі практики, наголосити що повинен знати й уміти практикант по закінченню практики. 4. Ознайомити студентів з критеріями оцінки результатів практики. 4. Звернути увагу на основні вимоги до базового підприємства. 5. Пояснити важливість самоорганізації, самоконтролю, самоаналізу	Ознайомити майбутнього студента-практиканта з бухгалтерською службою базового підприємства; робочими місцями та посадовими інструкціями обліковців, посади яких вони будуть дублювати або обіймати під час виробничої практики; продемонструват	1. Відчувати прагнення до професійного удосконалення. 2. Усвідомити терміни практики, вимоги до базового підприємства, дидактичні цілі практики, зміст та рівень професійних знань, умінь і навичок, якими треба володіти по завершенню практики

		и роль цих обліковців у загальному обліковому процесі підприємства	
3. Організаційний етап	1. Вручити студенту направлення на практику 2. Видати студенту програму практики. 3. Скоригувати її зміст відповідно до особливостей практичної діяльності базового підприємства 4. Перевірити та затвердити календарно-тематичний план виробничої практики	1. Ознайомитися з програмою практики, внести пропозиції щодо зміни її змісту 2. Перевірити та затвердити календарно-тематичний план виробничої практики	1. Отримати направлення на практику та здати його кадровій службі базового підприємства 2. Затвердити календарно-тематичний план виробничої практики у керівників практики від ВНЗ та базового підприємства. 3. Погодити програму практики з керівником практики від базового підприємства
4. Етап проходження виробничої практики зі спеціальності	1. Відповідно з графіком проводити консультації. 2. Разом з керівником практики від базового підприємства та студентом вирішувати проблемні питання по мірі їх виникнення	1. Надати студенту-практиканту робоче місце. 2. Забезпечити виконання студентом програми практики у повному обсязі. 3. Здійснювати щоденний контроль за роботою	1. Сумлінно виконувати програму практики. 2. Суворо дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку базового підприємства. 3. Отримувати консультації

		студента. При порушенні студентом трудової дисципліни терміново сповістити керівника практики від ВНЗ	керівників практики
5. Оцінка досягнень студента-практиканта	1. Організувати захист студентами результатів навчання в умовах діючого підприємства. 2. Оцінити роботу студента на практиці, набуті ним професійні уміння й навички керуючись затвердженими кафедрою критеріями оцінки. 3. Прокоментувати студенту свої висновки про якість проходження ним практики, відмітити позитивні та негативні її сторони, питання над якими потрібно студенту додатково попрацювати. 4. Виставити оцінку до заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки студента	1. По закінченню терміну практики надати студенту–практиканту характеристику з оцінкою його професійних компетенцій. 2. Прийняти участь в оцінці досягнень студента під час захисту ним звіту	1. Підготувати звіт про виконання програми виробничої практики. 2. Продемонструвати результати практики на захисті звіту
6. Підсумковий аналіз результатів навчання студентів в умовах виробництва	Скласти звіт про результати виробничої практики	Подати на кафедру пропозиції щодо удосконалення змісту та організації виробничої практики	Подати на кафедру пропозиції щодо удосконалення змісту та організації виробничої практики

Література

1. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0501 – “Економіка і підприємництво” / кол. авт. під заг. керівн. А.Ф. Павленка. – К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2006. – 128 с.
2. Гуцайлюк З. Еще раз об усовершенствовании преподавания бухгалтерского учёта в контексте Болонского процесса // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2005. – №10. – С.31-32.
3. Колот А. Реализация основных принципов Болонской декларации при подготовке специалистов экономического профиля // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2005. – №10. – С.3-11.
4. Мных Е. Проблемы профессиональной подготовки специалистов по учёту и аудиту в условиях интеграции европейского образования // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2004. – №5. – С.25-27.
5. Мных Е.К вопросу трансформации системы подготовки специалистов по учёту и аудиту // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2004. – №10. – С.33-34.
6. Нападовская Л. Проблемы подготовки специалистов по учёту и аудиту, их профессиональное признание // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2004. – №8. – С.41-44.
7. Сопко В. Болонский процесс: вопросы высшего образования и науки по специальности «Бухгалтерский учёт, контроль, анализ и аудит» // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2004. – №6. – С.25-30.
8. Сопко В. Болонский процесс: вопросы высшего образования и науки по специальности «Бухгалтерский учёт, контроль, анализ и аудит» // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2004. – №7. – С.29-34.
9. Сопко В. Болонский процесс: опросы высшего образования и науки по специальности «Бухгалтерский учёт, контроль, анализ и аудит» // Бухгалтерский учёт и аудит. – 2004. – №9. – С.26-28.
10. Сопко В. Болонский процесс: вопросы высшего образования и науки по специальности «Бухгалтерский учёт, контроль, анализ и аудит» // Бухгалтерский учёт и

- аудит. – 2005. – №10. – С.22-30.
11. Чижевська Л.В. Методика викладання облікових дисциплін: навч. посіб. для студ. вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2003. – 504 с.
 12. Левочко М.Т. Професійна підготовка молодших спеціалістів з бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації: Дис.... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2003. – 209 с.
 13. Проблемы высшей школы. Филиалы кафедр на производстве. – К.: Вища школа, 1984. – Вып. 54. – 95 с.
 14. Пантелеймонов А.Е., Рыжков В.М. Производственная практика студентов и стажировка молодых специалистов: учеб.-метод. пособ. для вузов. – М.: Высш. шк., 1987. – 144 с.
 15. Симфония разума: Афоризмы и изречения отечественных и зарубежных авторов / композиция Вл. Воронцова. – М.: Худож. лит., 1980. – Изд. 4-е. – 704 с.

В статье представлен современный подход к обучению студентов ВУЗов в условиях работающего предприятия. Руководствуясь действующей законодательно-нормативной базой, результатами исследований ученых, опытом работы учебных заведений III-IV уровней акредитации определены учебная нагрузка, этапы производственной практики, действия участников учебного процесса; предложено схему руководства производственной практикой в процессе подготовки специалистов по учету и аудиту.

Ключевые слова: *организационная модель практики, практикант, производственная практика по специальности, процесс производственной практики, руководитель практики от базового предприятия, руководитель практики от вуза, этапы практики.*

The article deals with up-to-date approach in student's teaching in conditions of working enterprise. The curriculum and stages of practical training, the functions of the members of educational process

were determined and fixed according to the acting legislative and normative base, the results of scientific investigations and the operational experience of the institutions of higher education of 3^d and 4th degree. Also the plan of running the practical training for future specialist in bookkeeping and audit was offered.

Key words: the organizational model of practice, the probationer, an industrial practice on specialty, the process of an industrial practice, the head of practice from the base enterprise, the head of practice from an educational institution, steps of practice.

УДК 371.3

Олександр Кобилянський,
м. Вінниця

НАВЧАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ: ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Останніми роками проблема якості професійної підготовки фахівців досить широкий обговорюється практиками і теоретиками, психологами і педагогами. Різні підходи до вивчення якості професійної освіти направлені на дослідження особливостей професійного становлення людини, соціальних умов і суб'єктивних труднощів отримання професійної компетентності.

Переважає більшість дослідників зв'язують виникнення інтересу до проблеми професійної компетентності і конкурентоспроможності з кризою економіки західних країн, особливо США, і датують його серединою ХХ століття. Дійсно, донині терміни “професійна компетентність” і “конкурентоспроможність” практично не використовувалися в контексті дослідження результативності професійної освіти.

Основні підходи до формування професійної компетентності менеджерів і управлінців відбиті в роботах американських (М. Альберт, М. Вудкок, П. Дракер, М. Мескон та ін.), японських (К. Татейсі), німецьких (Л. Зайверт, Г. Шредер), швейцарських (Ж. Томмен та ін.), фінських (Т. Санталайнен, Э. Воутілайнен, П. Поренне та ін.) дослідників в кінці ХХ століття.